

sygn. akt VII U 1676/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

8 lutego 2023 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w następującym składzie:

Przewodniczący SSO Małgorzata Kosicka

po rozpoznaniu 8 lutego 2023 r. na posiedzeniu niejawnym w Warszawie

odwołania A. F.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddziału w W.

z 28 września 2021 r., znak (...)

o wysokość kapitału początkowego

i z 29 września 2021 r., znak (...) i (...)

o wysokość emerytury i wysokość okresowej emerytury kapitałowej

I. zmienia zaskarżoną decyzję z 28 września 2021 r., znak (...) w ten sposób, że wysokość podstawy wymiaru kapitału początkowego A. F. ustala na 95,71 %, a wysokość kapitału początkowego ustala na 77 986,26 zł;

II. zmienia zaskarżoną decyzję z 29 września 2021 r., znak (...) w ten sposób, że wysokość emerytury A. F. ustala na 2938,30 zł;

III. zmienia zaskarżoną decyzję z 29 września 2021 r., znak (...) w ten sposób, że wysokość okresowej emerytury kapitałowej A. F. ustala na 582,20 zł;

IV. oddala odwołania w pozostałym zakresie;

V. odstępuje od obciążania odwołującej się kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego.

Sygn. akt VII U 1676/21

UZASADNIENIE

(pkt I,II, III i V wyroku z 8 lutego 2023 r.)

A. F. 29 października 2021 r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 28 września 2021 r., znak: (...) -2021 oraz decyzji z 29 września 2021 r., znak (...) i (...) o wysokość emerytury i wysokość okresowej emerytury kapitałowej. Odwołująca wskazała, że odprowadzała składki ZUS przez 34 lata pracy, pracowała często na 1,5 etatu, nie było żadnych przerw w opłacaniu składek. W jej ocenie, nieprawdą jest, że okres nieskładkowy wynosił 7 lat, 9 miesięcy (odwołania z 29 października 2021 r. – k. 3 a.s. a.s., akta VII U 1677/21, VII U 1678/21).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołania wniósł o ich oddalenie oraz zasądzenie od odwołującej się na rzecz organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu stanowiska przywołał treść art. 116 ust. 5 ustawy o emeryturach i

rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 21 pkt rozporządzenia w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe. Organ rentowy wskazał, że uwzględnił wszystkie okresy zatrudnienia i wynagrodzenie, za którą odwołująca złożyła wymagane dokumenty. Okres od 15 listopada 1991 r. do 23 stycznia 1996 r. organ rentowy uznał jako nieskładkowy, gdyż w świadectwie pracy z 5 sierpnia 1997 r. wystawionym przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w S. Sekcja Służb Pracowniczych w pkt 10 nie została zawarta informacja o okresach nieskładkowych. Organ rentowy wskazał, że stosowanie do art. 7 ust. 1 ustawy o emeryturach kapitałowych z 1 listopada 2008 r., ustalił odwołującej okresową emeryturę kapitałową. Natomiast brak jest przepisów pozwalających na rozporządzenie przez odwołującą środkami zgromadzonymi na jej rachunku, przeniesienie ich na (...), czy możliwość ich jednorazowej wypłaty na wniosek. Nadto, organ rentowy dodał, że o sposobie wyliczenia świadczeń odwołująca została poinformowana pismem z 18 listopada 2021 r. znak: (...) (odpowiedź na odwołania z 2 grudnia 2021 r. – k. 4-5 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. F. od 1 listopada 1990 r. do 15 sierpnia 1997 r. była zatrudniona w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w S. w wymiarze 40 godzin tygodniowo na stanowiskach młodszego asystenta i asystenta. W okresie od 24 stycznia 1996 r. do 15 sierpnia 1997 r. przebywała na urlopie wychowawczym (świadectwo pracy z 15 sierpnia 1997 r. – akta osobowe).

Odwołująca 24 września 2021 r. złożyła do organu rentowego wniosek o przyznanie prawa do emerytury (wniosek z 24 września 2021 r. – a.r.).

Organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję z 28 września 2021 r., znak (...) -2021, w której wyliczył odwołującej się kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. ze wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru 69,74%. Kapitał początkowy wyniósł 48 446,20 zł. Do okresów składkowych organ rentowy zaliczył 2 lata, 11 miesięcy, natomiast do nieskładkowych 4 lata, 2 miesiące, 9 dni – po ograniczeniu do 1/3 uwzględnionych okresów składkowych 11 miesięcy, 20 dni, okresy sprawowania opieki nad dzieckiem – 1 rok, 6 miesięcy, 23 dni, okresy nauki w szkole wyższej – 5 lat, 11 miesięcy, po ograniczeniu do 1/3 okresów składkowych przebytych do dnia zgłoszenia wniosku o emeryturę: 5 lat, 3 miesiące. Łączny okres nieskładkowy przyjęty do obliczenia kapitału początkowego wyniósł 7 lat, 9 miesięcy, 13 dni. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił okresu od 1 sierpnia 1989 r. do 31 października 1989 r., gdyż ubezpieczona przebywała na urlopie bezpłatnym. Jednocześnie organ rentowy poinformował ubezpieczoną, że za okres od 1 listopada 1990 r. do 23 stycznia 1996 r. przyjęto wynagrodzenie minimalne zgodnie z art. 15a ustawy z 17 grudnia 1998 r. Okres zatrudnienia od 15 listopada 1991 r. do 23 stycznia 1996 r. został przyjęty jako okres nieskładkowy, ponieważ na świadectwie pracy z 15 sierpnia 1997 r. brak informacji o zwolnieniach lekarskich (decyzja o ustaleniu kapitału początkowego z 28 września 2021 r. – akta rentowe).

Decyzją o przyznaniu emerytury z FUS i okresowej emerytury z 29 września 2021 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. przyznał A. F. emeryturę od 2 września 2021 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej i wyniosła 2342,66 zł (decyzja z 29 września 2021 r. – akta rentowe).

Decyzją o ustaleniu okresowej emerytury kapitałowej z 29 września 2021 r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. ustalił okresową emeryturę kapitałową od 2 września 2021 r., tj. od dnia nabycia prawa do emerytury z FUS. Od 2 września 2021 r. okresowa emerytura ubezpieczonej wyniosła 582,20 zł (decyzja z 29 września 2021 r. – akta rentowe).

W toku postępowania odwołująca dołączyła do akt sprawy dokumenty poświadczające okresy zatrudnienia od 8 lutego 1982 r. do 11 sierpnia 1982 r., od 23 lipca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r., od 1 listopada 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. oraz od 1 lutego 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. (zaświadczenie z 17 listopada 2021 r. – k. 36 a.s., zaświadczenie z 20 października 1997 r. – k. 46 a.s., zaświadczenie o zatrudnieniu z 22 lutego 2022 r. – k. 47 a.s., zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 10 listopada 2021 r. – k. 44-45 a.s.).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, które nie budziły wątpliwości co do ich wiarygodności.

W toku postępowania sąd przeprowadził również dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości na okoliczność ustalenia wysokości kapitału początkowego i emerytury A. F. przy uwzględnieniu, że świadczyła ona pracę na podstawie umowy od 1 listopada 1990 r. do 23 stycznia 1996 r., zaś od 24 stycznia 1996 r. do 15 sierpnia 1997 r. przebywała na urlopie wychowawczym. Biegła wyliczyła kapitał początkowy na 77 986,26 zł. W ocenie sądu sporządzoną przez biegłego opinię cechuje fachowość i rzetelność. Biegły dokładnie wyjaśnił cel i sposób przeprowadzenia dokonanych operacji rachunkowych, a ostateczne kalkulacje w tym zakresie zdaniem sądu nie budziły wątpliwości. Organ rentowy nie kwestionował ustaleń biegłego sądowego.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie A. F. zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Z uwagi na przedmiot sporu tytułem wstępu podkreślania wymaga, że A. F., jako osobie urodzonej pod 31 grudnia 1948 r., przysługuje prawo do emerytury w myśl art. 24 i następnych ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 504), zwanej dalej ustawą emerytalną. Wymieniony przepis art. 24 wskazuje, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego, co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184.

Zasady obliczania wysokości emerytury określonej w art. 24 zostały ustalone w art. 25 -26 ustawy emerytalnej. W myśl art. 26 emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 ustawy przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183 ustawy. Z kolei z art. 25 ust. 1 ustawy wynika, że podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 ustawy, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, z waloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

W myśl art. 173 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2022r., poz. 504), zwanej dalej ustawą emerytalną, dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 ustawy, pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia, ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2). Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art. 173 ust. 3). Z kolei art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przewiduje, że kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (art. 174 ust. 2).

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999r. (art. 174 ust. 3).

Organ rentowy zgodnie z powyższymi przepisami ustalił wartość kapitału początkowego. Spór w niniejszej sprawie powstał wobec nieuwzględnienia przez organ rentowy przy ustaleniu kapitału początkowego zatrudnienia od 1 listopada 1990 r. do 23 stycznia 1996 r., ponieważ na świadectwie pracy z 15 sierpnia 1997 r. brak informacji o zwolnieniach lekarskich. W toku postępowania odwołująca dołączyła do akt sprawy dokumenty poświadczające okresy zatrudnienia od 8 lutego 1982 r. do 11 sierpnia 1982 r., od 23 lipca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r., od 1 listopada 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. oraz od 1 lutego 1998 r. do 31 grudnia 1998 r.

Zasady określające sposób postępowania przed organem rentowym oraz dowody wymagane w tym postępowaniu określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011r. nr 237, poz. 1412). Zgodnie z § 22 ust. 1 rozporządzenia § 22 jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności: 1) legitymacja ubezpieczeniowa; 2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia. Wymaga przy tym zaznaczenia, że w postępowaniu sądowym w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe sąd nie jest związany takimi ograniczeniami w dowodzeniu, jakie odnoszą się do organu rentowego w postępowaniu administracyjnym. Według art. 473 § 1 k.p.c. w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przed sądem przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu z zeznań świadków i z przesłuchania stron. Ten wyjątek od ogólnych zasad, wynikających z art. 247 k.p.c., sprawia, że każdy istotny fakt, może być dowodzony wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 4 października 2007r., I UK 111/07). Pogląd wyrażony w cytowanym wyżej orzecznictwie jest uzasadniony tym, że z uwagi na upływ lat ubezpieczeni wnioskujący o przyznanie im prawa do świadczenia emerytalnego lub jego przeliczenie mogą napotkać pewne trudności w należyтым udokumentowaniu nie tylko przebiegu zatrudnienia czy też faktu otrzymywania konkretnych składników wynagrodzeń bądź ich wysokości, lecz również samej okoliczności zatrudnienia w danym zakładzie pracy. Praktyka orzecznicza zna zresztą wiele przypadków, w których dostęp ubezpieczonych do pełnych akt osobowych jest problematyczny. Przyczyną tego stanu rzeczy najczęściej jest likwidacja zakładu pracy, w którym ubezpieczony przed laty pracował, zagubienie dokumentacji w związku z krótkim termin jej obowiązkowej archiwizacji czy przejęciem zakładu pracy przez inny podmiot, lecz również niestaranne prowadzenie dokumentacji kadrowo-płacowej przez byłego pracodawcę. Ujemne konsekwencje związane z trudnościami w dokumentowaniu okresów składkowych czy też wysokości wynagrodzeń z lat odległych nie powinny jednak obciążać wyłącznie ubezpieczonych, przy czym nie można również odpowiedzialności za taki stan rzeczy przenosić w całości na Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Oznacza to, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udawdaniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego, z tym że zaliczenie nieudokumentowanych okresów składkowych do uprawnień oraz wzrostu świadczeń emerytalno-rentowych wymaga dowodów nie budzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1998r., II UKN 440/97 i z 4 lipca 2007r., I UK 36/07, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 30 października 2013r., III AUa 269/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 15 marca 2006r., III AUa 1096/05).

Kierując się powyższym sąd ocenił, że zgromadzone w przedmiotowej sprawie dowody pozwalały na rozstrzygnięcie częściowo zgodne z żądaniem ubezpieczonej. Odnosząc się do niewskazania przez pracodawcę w świadectwie pracy z 15 sierpnia 1997 r. informacji o zwolnieniach lekarskich, należy wskazać, że wprawdzie okresy te powinny zostać wskazane przez pracodawcę, jednakże z uwagi na brak dowodów wskazujących na wystąpienie tego okresu nieskładkowego w aktach osobowych odwołującej się, należy przyjąć, że niewskazanie zwolnień lekarskich w świadectwie pracy jest tożsame z ich niewystąpieniem w spornym okresie. Wobec powyższego należało uwzględnić okres zatrudnienia od 1 listopada 1990 r. do 23 stycznia 1996 r. jako składkowy.

W ocenie sądu należało również uwzględnić do obliczenia kapitału początkowego okresy zatrudnienia od 8 lutego 1982 r. do 11 sierpnia 1982 r., od 23 lipca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r., 1 listopada 1997 r. do 31 grudnia 1998 r.

oraz od 1 lutego 1998 r. do 31 grudnia 1998 r., ponieważ odwołująca w trakcie postępowania dołączyła do akt sprawy dokumenty potwierdzające ww. okresy zatrudnienia w postaci zaświadczeń o zatrudnieniu i wynagrodzeniu.

Sąd uznał, że odwołująca wykazała zasadność swojego stanowiska w zakresie podstaw do uwzględnienia przy obliczaniu kapitału początkowego i wysokości emerytury dodatkowo wynagrodzeń osiągniętych w spornych okresach. Powyższe skutkowało koniecznością przeliczenia kapitału początkowego i emerytury i ponownego ustalenia wartości parametrów służących do jego ustalenia i wysokości emerytury oraz wysokości emerytury kapitałowej. Zgodnie z wyliczeniami biegłej nowo ustalony kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. wynosi 77 986,26 zł, a na obliczenie tej wartości złożyły się:

- okresy składkowe – 8 lat, 2 miesiące, 26 dni (98 miesięcy),
- średnie dalsze trwanie życia – 209 miesięcy,
- wskaźnik wysokości podstawy wymiaru obliczony z kolejnych 10 lat kalendarzowych - 95,17%,
- podstawa wymiaru kapitału początkowego – 1168,51 zł

Natomiast, składniki emerytury wynoszą:

- kwota składek zaewidencjonowanych na koncie – 338 307,87 zł
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego – 389 509,79 zł
- średnie dalsze trwanie życia – 247,70 m-cy

Ustalona wysokość emerytury wynosi 2938,30 zł.

Z kolei, składniki emerytury kapitałowej wynoszą:

- kwota środków zaewidencjonowanych na subkoncie – 114 209,81 zł
- średnie dalsze trwanie życia – 247,70 m-cy

Ustalona wysokość emerytury kapitałowej wynosi 582,20 zł.

Wysokość emerytury (z FUS+kapitałowa) wyniosła 3520,50 zł brutto. Wysokość świadczenia do wypłaty wyniosła 2924,66 zł.

Uznając dokonane przez biegłą obliczenia za prawidłowe i zgodne z zasadami obliczania kapitału początkowego i wysokości emerytury regulowanymi cytowanymi na wstępie przepisami, sąd przyjął powyższe wartości i wyniki operacji rachunkowych rozstrzygając na korzyść odwołującej. Z uwagi na powyższe, sąd uwzględnił odwołania A. F. i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. dokonał stosownej zmiany skarżonych decyzji zgodnie z treścią pkt I, II, III sentencji wyroku.

W punkcie V sentencji wyroku sąd odstąpił od obciążania odwołującej się kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego na podstawie art. 100 k.p.c., mając na uwadze częściowe tylko uwzględnienie odwołania, ponieważ odwołująca domagała się wyliczenia wysokości emerytury przy uwzględnieniu tego, że jej zarobki sięgały odpowiednio 200 i 300 % przeciętnego wynagrodzenia (k. 85).